

BEOS-1568/25

Warszawa, 2 września 2025 r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS - III. 020.219.11.2025Data wpływu 02.09.2025

Pan

Do druku nr 1613

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie oceny skutków regulacji poselskiego projektu ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks karny
(druk sejmowy nr 1613)**

Na podstawie art. 34 ust. 9a uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

I. Problem, który zamierzają rozwiązać Wnioskodawcy

Zgodnie z uzasadnieniem projektu i deklarowanymi skutkami regulacji (DSR) Wnioskodawcy wskazują na występujące w przestrzeni publicznej zjawisko tzw. patostreamingu, polegające na publicznym rozpowszechnianiu w internecie nagrań lub transmisji przedstawiających zachowania przestępcze i patologiczne, w tym akty przemocy, znęcanie się nad zwierzętami, naruszanie nietykalności cielesnej oraz upokarzanie innych osób. Wnioskodawcy podkreślają, że tego rodzaju przekazy mają demoralizujący wpływ społeczny, w szczególności na dzieci i młodzież, a część z nich jest rozpowszechniana w celu uzyskania korzyści majątkowej. Zdaniem Wnioskodawców obowiązujące przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹ (dalej: k.k.) nie zapewniają skutecznych podstaw do ścigania sprawców tych czynów i nie pozwalają na adekwatną reakcję prawa karnego wobec tego zjawiska.

II. Rozwiązanie rekomendowane przez Wnioskodawców

W art. 1 projektu przewidziano dodanie artykułu 225b w k.k. Zgodnie z uzasadnieniem projektu proponowany przepis zakłada kryminalizację zjawiska patostreamingu związanego z rozpowszechnianiem treści o wyjątkowo szkodliwym charakterze i rażąco godzących w zasady współżycia społecznego.

Zgodnie z dodawanym art. 225b § 1 k.k. karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat podlegałby ten, kto za pośrednictwem sieci teleinformatycznej rozpowszechnia, w postaci obrazu lub dźwięku, treści przedstawiające popełnienie czynu zabronionego: 1) zagrożonego karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 383, ze zm.

od lat 5 jako umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, obyczajności, rodzinie i opiece lub popełnione z użyciem przemocy; 2) polegającego na znęcaniu się nad zwierzęciem lub zabiciu zwierzęcia, określonego w art. 35 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt²; 3) stanowiącego naruszenie nietykalności cielesnej, w sposób prowadzący do poniżenia lub upokorzenia innej osoby.

Tej samej karze podlegałby ten, kto w sposób określony w § 1 rozpowszechnia treści przedstawiające, jako autentyczne, pozorowane popełnienie czynu zabronionego wskazanego w § 1 pkt 1-3 (proponowany art. 225b § 2 k.k.).

Karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 podlegałby sprawca czynu określonego w § 1 lub § 2, jeżeli działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej albo taką korzyść osiąga (projektowany art. 225b § 3 k.k.).

Nie podlegałby karze za przestępstwo określone w § 1 ten, kto, nie będąc sprawcą czynu zabronionego wskazanego w § 1 pkt 1-3, działa w celu obrony interesu publicznego lub zasługującego na uwzględnienie interesu prywatnego (dodawany art. 225b § 4 k.k.).

Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 2 projektu).

III. Inne rozwiązania rozważane przez Wnioskodawców

Wnioskodawcy nie rozważali rozwiązań alternatywnych, uznając, że osiągnięcie zakładanego celu jest możliwe jedynie poprzez zaproponowaną inicjatywę ustawodawczą.

IV. Rozwiązania przyjmowane w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE

W publikacjach poświęconych patostreamingowi zwraca się uwagę, że w dużej skali jest to zjawisko specyficzne przede wszystkim dla Polski i części państw Europy Wschodniej, szczególnie Rosji (*trash streaming*)³. Jednak ponieważ patostreaming w zakresie określonym przez Wnioskodawców obejmuje transmitowanie zachowań wyczerpujących znamiona innych przestępstw, przeprowadzono analizę przepisów kodeksów karnych państw członkowskich UE i państw należących do OECD w celu zidentyfikowania przykładów regulacji penalizujących, jako odrębny czyn zabroniony, rozpowszechnianie za pośrednictwem sieci teleinformatycznej treści przedstawiających popełnienie określonych czynów zabronionych lub zachęcających do popełnienia takich czynów.

W niektórych państwach członkowskich UE przewidziano przepisy penalizujące utrwalanie lub rozpowszechnianie treści zawierających określone

² Dz. U. z 2023 r. poz. 1580.

³ E. Wojewoda, L. Bergcholc, *The Image of Animal Abuse in the Light of Selected Cases of Trash Streaming, Internal Security*, April 2025 17(2), s. 187; D. Bek, M. Popiolek, *Patostreaming, Charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, "Zarządzanie Mediami" 2019, t. 7(4), s. 247.

czyny zabronione, jednocześnie nie wyodrębniono jako osobnej kategorii rozpowszechniania za pośrednictwem sieci teleinformatycznej. Na przykład w Finlandii kodeks karny⁴ przewiduje karę grzywny lub pozbawienia wolności do 2 lat za rozpowszechnianie treści zawierających przemoc lub naruszających godność seksualną (rozdział 17 § 17 i 18 kodeksu karnego), jednak dotyczy to wszystkich sposobów rozpowszechniania obrazów i nagrań, nie tylko za pośrednictwem sieci teleinformatycznej. Podobnie w Niemczech kodeks karny⁵ przewiduje, że karze pozbawienia wolności do jednego roku lub grzywny podlega osoba, która m.in. rozpowszechnia lub udostępnia publicznie, oferuje, przekazuje lub udostępnia osobie poniżej 18. roku życia treści, które przedstawiają okrutne lub niehumanitarne akty przemocy wobec ludzi lub istot podobnych do ludzi w sposób wyrażający gloryfikację lub bagatelizację takich aktów przemocy lub przedstawiający okrucieństwo lub niehumanitarność tych czynów w sposób naruszający godność ludzką (§ 131 kodeksu karnego). Przepisu nie stosuje się, jeżeli czyn służy relacjonowaniu bieżących lub historycznych wydarzeń. Jednocześnie zgodnie z § 11 ust. 3 kodeksu karnego treści (*Inhalte*) to treści zawarte w pismach, na nośnikach dźwiękowych lub obrazowych, w pamięciach danych, na ilustracjach lub innych nośnikach materialnych lub przekazywane niezależnie od przechowywania za pomocą technologii informacyjnych lub komunikacyjnych.

Kategorię czynów zabronionych związanych z usługami telekomunikacyjnymi wyodrębniono w kodeksie karnym w Australii⁶ (rozdział 474). Obejmuje ona wykorzystanie usług telekomunikacyjnych do rozpowszechniania m.in. materiałów zawierających treści obejmujące wykorzystywanie seksualne dzieci lub zachęcających do popełnienia samobójstwa. Ponadto w 2019 r. wprowadzono w kodeksie karnym zmiany, przewidujące nowy rodzaj czynu zabronionego związanego z wykorzystaniem sieci telekomunikacyjnych do wymiany odrażających materiałów o treści przemocowej (*abhorrent violent material*, AVM), czyli materiałów audiowizualnych, które przedstawiają (zarejestrowane „na żywo” lub nagrane) czyny morderstwa, usiłowania morderstwa, tortur, gwałtu, porwania, aktu terrorystycznego. Przepisy przewidują wprowadzenie kary grzywny (800 jednostek karnych, czyli 264 000 dolarów australijskich⁷) dla dostawców usług dostępu do internetu, podmiotów świadczących usługę udostępniania treści lub hostingu za brak powiadomienia organów ścigania o uzasadnionym podejrzeniu wykorzystania oferowanych przez nie usług do udostępniania AVM, które przedstawiają akty przemocy dokonane na terytorium Australii. Karze podlegają także usługodawcy oferujący swoje usługi poza terytorium Australii. Ponadto podmioty świadczące

⁴ *Rikoslaki* 39/1889, tekst w j. fińskim: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1889/39-001#chp_34v19950578_heading; wer. w j. angielskim: *Criminal Code*, <https://www.finlex.fi/api/media/statute-foreign-language-translation/511348/mainPdf/main.pdf?timestamp=1889-12-19T00%3A00%3A00.000Z>. [wszystkie źródła internetowe cytowane w niniejszej opinii zostały sprawdzone 1 IX 2025 r.].

⁵ *Strafgesetzbuch* (StGB), tekst w j. niemieckim: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>; wer. w j. angielskim: *German Criminal Code*, https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html.

⁶ *Criminal Code Act* 1995, tekst w j. angielskim: <https://www.legislation.gov.au/C2004A04868/latest/text/2>.

⁷ Informacje o wysokości jednostek karnych ze strony internetowej Australijskiej Komisji Papierów Wartościowych i Inwestycji, <https://www.asic.gov.au/about-asic/asic-investigations-and-enforcement/fines-and-penalties/>.

usługę udostępniania treści lub hostingu (również poza terytorium Australii) są zobowiązane do usuwania AVM, do których można uzyskać dostęp na terytorium Australii. Uchybienie temu obowiązkowi stanowi czyn zabroniony podlegający: (1) w przypadku osób fizycznych karze pozbawienia wolności do 3 lat lub karze grzywny do 10 000 jednostek karnych (3 300 000 dolarów australijskich) lub obu karom oraz (2) w przypadku osób prawnych wyższej z kar: 50 000 jednostek karnych (16 500 000 dolarów australijskich) lub 10% rocznego obrotu za okres 12 miesięcy poprzedzających popełnienie czynu.

W Nowej Zelandii ustawa o klasyfikacji filmów, nagrań wideo i publikacji⁸ przewiduje m.in., że osoba popełnia przestępstwo, jeżeli transmituje na żywo treści, wiedząc lub mając uzasadnione podstawy, aby sądzić, że są one nieodpowiednie (*objectionable*), lub udostępnia takie treści lub informacje o tym, jak uzyskać dostęp do nich, w trakcie ich transmisji na żywo, wiedząc lub mając uzasadnione podstawy, aby sądzić, że treści te są nieodpowiednie oraz z zamiarem promowania lub zachęcania do popełnienia przestępstw lub aktów terroryzmu. Czyn taki podlega w przypadku osoby fizycznej karze pozbawienia wolności na okres nieprzekraczający 14 lat, a w przypadku osoby prawnej grzywnie nieprzekraczającej 200 000 dolarów (art. 132C ustawy).

Na Węgrzech, zgodnie z art. 332/A kodeksu karnego⁹, kto publicznie za pośrednictwem elektronicznej sieci komunikacyjnej używa lub publikuje wyrażenia, przedstawienia lub nagrania obrazu i dźwięku, które wyrażają zamiar bądź życzenie popełnienia czynu zabronionego o charakterze przemocowym:

- a) powodującego śmierć; lub
- b) popełnionego ze szczególnym okrucieństwem,

przeciwko możliwej do zidentyfikowania osobie lub osobom, podlega karze pozbawienia wolności na okres do jednego roku, o ile nie popełni przestępstwa poważniejszego. Karze nie podlega osoba, która popełnia powyższy czyn w celach zwiększania świadomości społecznej, edukacyjnych, naukowych lub artystycznych, lub w celu przekazania informacji o wydarzeniach historycznych lub współczesnych, pod warunkiem, że czyn nie może wywołać strachu.

Przepisy penalizujące jako odrębny czyn zabroniony rozpowszechnianie za pośrednictwem sieci teleinformatycznej treści przedstawiających popełnienie ściśle określonych czynów zabronionych lub zachęcanie do popełnienia takich czynów, obowiązują również w pewnym zakresie m.in. we Francji, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii.

We Francji zgodnie z art. 512-1-2 kodeksu karnego¹⁰ rozpowszechnianie w internecie nagrań zawierających sceny znęcania się nad zwierzętami,

⁸ *Films, Videos, and Publications Classification Act 1993*, tekst w j. angielskim: <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1993/0094/latest/DLM312895.html>.

⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, tekst w j. węgierskim: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>; wer. w j. angielskim: *Act C of 2012 on the Criminal Code*, <https://njt.hu/jogszabaly/en/2012-100-00-00>.

¹⁰ Code pénal, tekst w j. francuskim: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006089684/#LEGISCTA000006089684.

okrucieństwa wobec nich lub ich seksualnego wykorzystywania podlega karze 2 lat pozbawienia wolności i grzywny w wysokości 30 000 euro.

W Hiszpanii w kodeksie karnym¹¹ przewidziano, że rozpowszechnianie lub publiczne udostępnianie za pośrednictwem internetu, telefonu lub jakiejkolwiek innej technologii informacyjnej lub komunikacyjnej treści mających na celu promowanie, zachęcanie lub podżeganie:

- do samobójstwa osób małoletnich lub osób niepełnosprawnych wymagających szczególnej ochrony podlega karze pozbawienia wolności na okres od jednego roku do 4 lat (art. 143 *bis* kodeksu karnego);
- do samookaleczania osób małoletnich lub osób niepełnosprawnych wymagających szczególnej ochrony podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 3 lat (art. 156 *ter* kodeksu karnego);
- do popełnienia przestępstw związanych z prostytutką i wykorzystywaniem seksualnym nieletnich, przestępstw ekshibicjonizmu i prowokacji seksualnej oraz agresji seksualnej wobec osób poniżej 16. roku życia podlega karze grzywny w wysokości od 6 do 12 miesięcy¹² lub karze pozbawienia wolności od jednego roku do 3 lat. (189 *bis* kodeksu karnego);
- osób niepełnoletnich lub osób niepełnosprawnych wymagających szczególnej ochrony do konsumpcji produktów, preparatów lub substancji lub stosowania technik spożywania lub eliminowania produktów spożywczych, których użycie może stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi, podlega karze grzywny od 6 do 12 miesięcy lub karze pozbawienia wolności od jednego roku do 3 lat.

W Wielkiej Brytanii w 2023 r. przyjęto ustawę o bezpieczeństwie w internecie¹³, która nakłada nowe obowiązki na platformy internetowe, zwiększając ich odpowiedzialność za bezpieczeństwo użytkowników w sieci. Jednocześnie ustawa wprowadza kilka nowych czynów zabronionych związanych z komunikacją w internecie, w tym przestępstwo zachęcania do poważnego samookaleczania lub pomagania w nim, czyli dopuszczenia się czynu mogącego zachęcić lub pomóc innej osobie w popełnieniu poważnego samookaleczenia, przy czym czyn ten miał na celu zachęcenie lub pomoc innej osobie w popełnieniu poważnego samookaleczenia. Dopuszczenie się czynu obejmuje m.in. osobiste komunikowanie się z odbiorcą, ale także przekazywanie lub publikowanie komunikatu za pomocą środków elektronicznych. Odbiorca komunikatu nie musi być konkretną osobą (lub grupą osób) znaną lub zidentyfikowaną przez osobę dopuszczającą się czynu, a przestępstwo ma miejsce nawet, jeśli nie doszło do poważnego samookaleczenia. Przestępstwo takie zagrożone jest karą do 5 lat pozbawienia wolności.

¹¹ *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*, tekst w j. hiszpańskim: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444&tn=1&p=20240611>.

¹² W Hiszpanii kara grzywny w kodeksie karnym jest wymierzana w wielokrotności stawek dziennych (*cuotas diarias*).

¹³ *Online Safety Act 2023*, tekst w j. angielskim: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50/2025-08-20>.

V. Skutki prawne projektowanej ustawy

1.

Projekt zakłada dodanie do części szczególnej Kodeksu karnego nowego typu czynu zabronionego zakładającego kryminalizację zjawiska patostreamingu (art. 225b k.k.), w ramach którego wyróżnić można różne kategorie treści, w szczególności a) *alko-streaming*, tj. picie alkoholu podczas transmisji na żywo; b) *violence-streaming* – streaming różnego rodzaju aktów przemocy; przemoc fizyczna: pobicia relacjonowane na żywo, przemoc słowna: treści o charakterze rasistowskim, treści podlegające do przemocy, groźby, obelgi itp.; c) *sex-streaming* – streamowanie sytuacji, w których dochodzi do różnego rodzaju dewiacji seksualnych, w tym do aktów noszących znamiona pedofilii, czy d) *daily-patostreaming* – streamowanie codziennego życia, ze szczególnym naciskiem na transmitowanie tzw. dymów, czyli najbardziej spektakularnych wydarzeń podczas streamów, często reżyserowanych lub prowokowanych¹⁴. Są to jedynie przykładowe rodzaje patostreamingu, zaś szerszy opis tego zjawiska znajduje się w pkt VI opinii.

Współcześnie nie ma wątpliwości, że patostreaming stanowi przykład zjawiska społecznie szkodliwego, wywołującego negatywne emocje u odbiorcy oraz promującego niebezpieczne zachowania¹⁵, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży¹⁶. Zjawisko patostreamingu wprowadza wzorce zachowań destruktacyjnych, które sprzyjają normalizacji przemocy i nihilizmu moralnego. Młodzież jest wyjątkowo podatna na tego typu treści, co prowadzi do odwręcenia (desensytyzacji) na przemoc i skutkuje powielaniem niebezpiecznych wzorców¹⁷.

Wnioskodawcy dostrzegają negatywne cechy zjawiska patostreamingu, dodając jednocześnie, że „działalność patostreamerów polega częstokroć na relacjonowaniu atakowania osób bądź zwierząt, zmuszaniu do wykonywania kontrowersyjnych, często uwłaczających ich godności czynności”¹⁸. Widzą też konieczność zmian legislacyjnych. Rodzi się jednak pytanie, czy zmiany te muszą w pierwszej kolejności dotyczyć Kodeksu karnego. Jak wskazuje J. Kulesza, przed zastosowaniem ingerencji środkami prawa karnego należy zbadać, czy inne gałęzie prawa nie zapewniają wystarczającej ochrony w przypadku naruszenia bądź zagrożenia dóbr prawnych¹⁹. Zwłaszcza wydaje się, że zasadne mogłoby okazać się wykorzystanie środków administracyjnoprawnych. Także L. Gardocki dowodzi, że istotą zasady subsydiarności jest wybór środka, który pociąga mniejsze koszty

¹⁴ D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, „Zarządzanie Mediami” 2019, t. 7, s. 251.

¹⁵ Z. Polak, *Szkodliwe treści*, [w:] A. Wrzesień (red.), *Bezpieczeństwo dzieci online. Kompendium dla rodziców i profesjonalistów*, s. 96-100.

¹⁶ Ł. Rosiak, *Patostreaming – istota projektowanego art. 255b kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2024, nr 3, s. 55; L. Bergholc, *Patostreaming jako nowe wyzwanie dla kryminologii w kontekście współczesnych cyberzagrożeń*, [w:] E. W. Pływaczewski, D. Dajnowicz-Piesiecka, E. Jurgielewicz-Delegacz (red.), *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, Warszawa 2022, s. 351; A. Ziobroń, *Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny dotyczącej kryminalizacji zjawiska patostreamingu*, „Palestra” 2023, nr 10, s. 59.

¹⁷ P. Angielczyk, *Homo crudelis w dobie Internetu*, „Parezja. Czasopismo Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN” 2019, nr 2, s. 49.

¹⁸ Uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, druk sejmowy nr 1613.

¹⁹ J. Kulesza, *Problemy teorii kryminalizacji. Studium z zakresu prawa karnego i konstytucyjnego*, Łódź 2017, s. 152.

społeczne lub środka skuteczniejszego, albo ochrona obywateli przed nadmierną ingerencją w sferę ich wolności²⁰. Te czynniki muszą być uwzględnione przy tworzeniu zmian Kodeksu karnego. Odnoszą się one do wspomnianej ingerencji w prawa i wolności poprzez ustanowienie nowego typu czynu zabronionego. Zatem, należy stwierdzić, że z konstytucyjnej zasady proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) wynika zasada konieczności, a z niej „zasada subsydiarności prawa karnego, która nakazuje traktowanie kryminalizacji jako *ultima ratio*”²¹. Wymóg konieczności nakazuje wybór takich środków ingerencji, które są najmniej uciążliwe dla jednostki²², jednocześnie biorąc pod uwagę oceny społeczne w tym względzie. Jak trafnie zauważa A. Zoll, państwo „jest zobowiązane do wytłumaczenia się, dlaczego rezygnuje ze ścigania za pomocą prawa karnego rodzajów zachowań zagrażających dobrom mającym wartość dla obywateli, społeczeństwa lub państwa”. Z drugiej strony zaś państwo zobowiązane jest również do uzasadnienia wprowadzenia ingerencji prawnokarnej²³.

Ocena dopuszczalności wyboru określonego instrumentu prawnego musi być dokonywana nie tylko z perspektywy celu, który powinien należeć do katalogu wartości uzasadniających ograniczenie praw i wolności, lecz także z punktu widzenia jego konieczności w demokratycznym państwie prawnym. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że ograniczenia praw i wolności pozostaną zgodne z konstytucyjną zasadą proporcjonalności, jeżeli zostaną uzyskane pozytywne odpowiedzi na następujące pytania: „czy wprowadzana regulacja jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest połączona (kryterium konieczności); czy regulacja ta jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków (kryterium przydatności); czy efekty wprowadzonej regulacji pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (kryterium proporcjonalności *sensu stricto*)”²⁴. Z powyższego wynika, że „sięganie do instrumentów prawnokarnych uzasadnione jest wtedy tylko, gdy pożądanego celu nie można osiągnąć w żaden inny sposób”²⁵. Konstytucyjny standard ochrony praw i wolności wymaga ustalenia, czy ingerencja ustawodawcy w sferę tych praw jest rzeczywiście niezbędna dla realizacji założonego celu, a nie jedynie „sprzyja” temu celowi, czy też „ułatwia” jego osiągnięcie.

Dostrzegając powyższe okoliczności, należy stwierdzić, iż Wnioskodawcy nie wykazali, że istniejące regulacje o charakterze cywilnym lub administracyjnym nie są skuteczne w zapobieganiu zjawiska patostreamingu. Tym samym nie dowiódł, że skuteczne przeciwdziałanie patostreamingowi w innych gałęziach prawa nie jest możliwe. Za takie uzasadnienie nie można uznać fragmentu uzasadnienia projektu

²⁰ L. Gardocki, *Subsydiarność prawa karnego oraz in dubio pro libertate – jako zasady kryminalizacji*, „Państwo i Prawo” 1989, nr 12, s. 59 i n.

²¹ K. Wojtyczek, *Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania*, [w:] A. Zoll (red.), *Racjonalna reforma prawa karnego*, Warszawa 2001, s. 302; K. Wojtyczek, *Zasada proporcjonalności jako granica prawa karania*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 1999, z. 2, s. 40-46; W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2010, s. 82-83 i 321.

²² Wyrok TK z 11 XII 2008 r., sygn. K 12/08, OTK-A 2008, nr 10, poz. 176.

²³ A. Zoll, [w:] T. Bojarski (red.), *System Prawa Karnego. Źródła prawa karnego*, t. 2, Warszawa 2011, s. 236 i 238; J. Kulesza, *Zarys teorii kryminalizacji*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11-12, s. 99.

²⁴ Wyrok TK z 11 XII 2012 r., K 37/11, OTK-A 2012, nr 11, poz. 133.

²⁵ Wyrok TK z 9 X 2001 r., SK 8/00, OTK-A 2001, nr 7, poz. 211.

wskazującego, że „patostreaming to treści wyjątkowo szkodliwe i rażąco godzące w zasady współżycia społecznego, ponadto tego typu zachowanie zasługuje na kryminalizację”. W sytuacji udowodnienia, że regulacje o charakterze cywilnym lub administracyjnym nie są wystarczające, należy w pierwszej kolejności rozważyć ich zmianę, a dopiero w przypadku stwierdzenia ich nieefektywności należy wprowadzić zmiany w obrębie prawa karnego. W uzasadnieniu projektu nie wskazano, jakie środki o charakterze administracyjnym zostały podjęte, aby nie dopuścić do umieszczania patotreści w internecie, ani jakie sankcje inne niż kara kryminalna (np. kara pieniężna) grożą za naruszenie zakazu patostreamingu. Wydaje się, że w pierwszej kolejności odpowiedzialność administracyjną powinien ponosić właściciel i administrator platformy, na której udostępniane są streamy. W tym zakresie należało zastanowić się nad brakiem efektywności przepisów ustawy z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji²⁶, w szczególności jej art. 47o, która zabrania umieszczania na platformach udostępniania wideo audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów m.in. zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc, bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych. Tym samym można postawić tezę, że nie została spełniona przesłanka „konieczności” stanowiąca warunek *sine qua non* zgodności proponowanych regulacji z zasadą proporcjonalności, o której mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Wnioskodawcy pominęli także, że w obowiązującym Kodeksie karnym istnieją typy czynów zabronionych, które mogą znajdować zastosowanie w przypadku patostreamingu: art. 255 k.k. inkryminuje nawoływanie do popełnienia przestępstwa, które może obejmować działania związane z zachęcaniem do przemocy w transmisjach patostreamingowych; art. 256 k.k. kryminalizuje propagowanie treści nawołujących do nienawiści, co może być stosowane w przypadku transmisji z elementami tzw. mowy nienawiści; art. 257 k.k. inkryminuje publiczne znieważanie grup ludności lub osób z uwagi na ich przynależność narodową, etniczną, rasową lub wyznaniową, co pozwala objąć odpowiedzialnością transmisje zawierające tego typu treści; art. 216 k.k. i art. 217 k.k. przewidują odpowiedzialność karną za znieważenie i naruszenie nietykalności cielesnej, które często występują w transmisjach; art. 119 k.k. i art. 191 k.k. penalizują przemoc na tle dyskryminacyjnym oraz przemoc psychiczną, co znajduje zastosowanie wobec szczególnie agresywnych transmisji; art. 207 k.k. penalizuje znęcanie się psychiczne i fizyczne nad drugą osobą; art. 107 ustawy o ochronie danych osobowych kryminalizuje nielegalne przetwarzanie danych osobowych; art. 190a § 1 k.k. penalizuje uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej oraz istotnie naruszanie prywatności innej osoby; art. 191a k.k. inkryminuje utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przy użyciu w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu oraz rozpowszechnianie bez jej zgody jej nagiego wizerunku lub jej wizerunku w trakcie czynności seksualnej. W przypadku, gdy powyższe zachowania sprawcze zostaną zrealizowane przez patostreamerów, narażają się oni na odpowiedzialność karną za sprawstwo lub

²⁶ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, Dz. U. 2022 r., poz. 1722.

współsprawstwo. Jeżeli natomiast twórcy patostreamów nakłaniają do popełnienia wskazanych typów czynów zabronionych lub udzielają pomocy w ich popełnieniu, zachowanie patostreamerów będzie wypełniało znamiona podżegania (art. 18 § 2 k.k.) lub pomocnictwa (art. 18 § 3 k.k.), co także wiąże się z odpowiedzialnością karną.

Poza tym, obraźliwe komentarze widzów widoczne w czasie emisji nagrań mogą naruszać dobra osobiste, a także wypełniać znamiona np. zniewagi (art. 216 k.k. i art. 226 k.k.) czy mowy nienawiści (art. 256 k.k.). Niektóre wypowiedzi internautów dopingujące twórców patostreamów mogą wypełniać znamiona przestępstwa pochwalania lub publicznego nawoływania do przestępstwa (art. 255 k.k.)²⁷. Dodać trzeba, że to wskazane wyliczenie ma charakter jedynie przykładowy. Wskazanie wszystkich naruszonych norm prawa karnego wymagałoby odrębnej analizy każdego z udostępnionych w sieci materiałów

Przechodząc do oceny szczegółowej projektowanych rozwiązań, należy stwierdzić, że sposób określenia znamion nowego typu czynu zabronionego nie pozwala na kompleksowe przeciwdziałanie zjawisku patostreamingu. Zgodnie z projektowanym art. 255b k.k., karze będzie podlegać ten, kto za pośrednictwem sieci teleinformatycznej rozpowszechnia w postaci obrazu lub dźwięku treści przedstawiające popełnienie czynu zabronionego: 1) zagrożonego karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 jako umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, obyczajności, rodzinie i opiece lub popełnione z użyciem przemocy; 2) polegającego na znęcaniu się nad zwierzęciem lub zabiciu zwierzęcia, określonego w art. 35 ustawy o ochronie zwierząt; 3) stanowiącego naruszenie nietykalności cielesnej, w sposób prowadzący do poniżenia lub upokorzenia innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Wnioskodawcy przewidują także, że tej samej karze podlegałby ten, kto w sposób określony w § 1 rozpowszechnia treści przedstawiające pozorowane popełnienie czynu zabronionego wskazanego w § 1 pkt 1-3 jako czyn rzeczywiście popełniony (proponowany art. 225b § 2 k.k.).

Z proponowanego ujęcia nowego typu czynu zabronionego wynika, że zakresem kryminalizacji objęte zostanie rozpowszechnianie zachowań wypełniających znamiona wskazanych czynów zabronionych lub zachowań przedstawiających ich pozorowane popełnienie. Tymczasem przedmiotem tzw. patostreamingu — zwłaszcza tego, który przyciąga uwagę osób małoletnich — często są treści, które nie realizują znamion żadnego czynu zabronionego, lecz naruszają zasady współżycia społecznego (np. ukazywanie osób w stanie nietrzeźwości) bądź prezentują wykroczenia (np. łamanie zasad ruchu drogowego). Proponowana regulacja art. 255b § 1 i 2 k.k. nie obejmuje zatem takich form patostreamingu, jak *alko-streaming* czy *daily-patostreaming*, jak też wszystkich przejawów *violence-streamingu*²⁸. Dewiacje prezentowane w transmisjach zaliczanych do patostreamingu skierowane są przede wszystkim przeciwko

²⁷ D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne...*, s. op. cit., 257.

²⁸ Zob. szerzej *Opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiocie projektowanego art. 255b k.k. penalizującego zjawisko patostreamingu, z dnia 24 marca 2025 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>.

powszechnie akceptowanym wartościom i normom społecznym²⁹. W konsekwencji należy stwierdzić, że skoncentrowanie się przez Wnioskodawców przy konstruowaniu proponowanego przestępstwa wyłącznie na stopniu społecznej szkodliwości transmitowanego pojedynczego czynu zabronionego budzi zasadnicze wątpliwości co do efektywności ograniczenia zjawiska patostreamingu.

Brak dokonania przez Wnioskodawców dogłębnej analizy zjawiska patostreamingu doprowadził do błędnego z perspektywy kryminalnopolitycznej określenia w projektowanym przepisie zakresu zachowań zabronionych pod groźbą kary. W tym miejscu wystarczy wskazać, że na krytykę zasługuje nieobjęcie penalizacją transmisji przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji oraz przestępstw przeciwko bezpieczeństwu publicznemu, np. gdy patostreamer transmituje spowodowanie niebezpiecznego zdarzenia polegającego na zrzucaniu kamieniami z wiaduktu na przejeżdżające pod nim samochody lub przedstawia wyścigi samochodowe stwarzające niebezpieczeństwo katastrofy³⁰.

Lektura projektowanego art. 255b § 1 k.k. budzi dalsze wątpliwości. O ile górna granica zagrożenia przewidzianego za dany typ zabroniony jest dosyć precyzyjnym wyznacznikiem zakazu rozpowszechniania treści, o jakim mowa w art. 255b § 1 k.k., o tyle już samo odwołanie się do kryterium umyślnego przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, obyczajności, rodzinie i opiece lub popełnione z użyciem przemocy (§ 1 pkt 1 tegoż przepisu) nie daje odpowiedzi, czy zwrot ten obejmuje czyny umyślne *sensu stricto*, jak i czyny umyślnie-nieumyślne. Nie jest również wiadome, czy sposób wyliczenia ww. dóbr chronionych prawem nawiązanie do tytułów rozdziałów Kodeksu karnego, czy chodzi o dobro prawne, chronione przez konkretny czyn zabroniony³¹. Wreszcie, znamię „rozpowszechniania” nie daje odpowiedzi, czy pojęcie to odnosi się do publicznego rozpowszechniania treści, o jakim mowa w art. 255b § 1 k.k., czy też pozwala na objęcie penalizacją publikowanie patostreamów na zamkniętych grupach w portalach społecznościowych, gdzie nie będzie można mówić o czynieniu treści powszechnie znanymi, gdy w kręgu adresatów będą jedynie oznaczone osoby³². Trudno też jednoznacznie przesądzić, czy będzie realizować znamiona projektowanego typu czynu zabronionego wysłanie mailem do dużej grupy adresatów w celu szkoleniowym filmiku stanowiącego nagranie monitoringu, a pokazującego prawidłowy sposób obrony wobec osoby dopuszczającej się usiłowania rozbój z użyciem niebezpiecznego narzędzia³³. Wątpliwości w powyższym zakresie pozwalają uznać, że projektowany art. 255b § 1 k.k. pozostaje w sprzeczności z wynikającą z art. 42 ust. 1 Konstytucji zasadą *nullum crimen sine lege certa*. Istotą tej zasady jest skierowany do ustawodawcy wymóg dostatecznej określoności czynu

²⁹ Por. A. Dobieszewski, *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 153-166; D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne...*, op. cit., s. 257.

³⁰ Zob. A. Ziobroń, *Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy...*, op. cit., s. 51-52.

³¹ Opinia Komisji kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiocie projektowanego art. 255b k.k. penalizującego zjawisko patostreamingu, z dnia 24 marca 2025 r., <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>, s. 7.

³² A. Ziobroń, *Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy...*, op. cit., s. 52.

³³ Opinia Komisji kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiocie projektowanego art. 255b k.k. penalizującego zjawisko patostreamingu, z dnia 24 marca 2025 r., <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>, s. 6.

zabronionego³⁴. Oznacza to, że ustawodawca powinien formułować przepis karny w taki sposób, aby odbiorca mógł go rozumieć i przestrzegać. Zasada ta dotyczy zatem precyzyjnego ustalenia dyspozycji przepisu określającego czyn zabroniony pod groźbą kary, czyli odpowiedniego doboru jego znamion³⁵. Stanowi ona element zasady przyzwoitej legislacji wyprowadzanej z zasady demokratycznego państwa prawnego, która nakłada na ustawodawcę obowiązek stanowienia prawa w sposób transparentny, zrozumiały i jasny³⁶. Istotę zasady *nullum crimen sine lege certa* w sposób syntetyczny oddała A. Grześkowiak, stwierdzając, że „pociągnięcie do odpowiedzialności karnej bez uprzedniego wyraźnego ostrzeżenia narusza zasadę *fair play*. Zanim państwo wymierzy karę, musi dać każdemu szansę jej uniknięcia przez wyraźne określenie linii oddzielającej sferę zakazaną od dozwolonej”³⁷.

Wnioskodawcy przewidują, że na podstawie art. 255b § 2 k.k. tej samej karze będzie podlegał ten, kto w sposób określony w § 1 rozpowszechnia treści przedstawiające pozorowane popełnienie czynu zabronionego wskazanego w § 1 pkt 1-3 jako czyn rzeczywiście popełniony. Sposób ujęcia tego typu czynu zabronionego wskazuje, że projektowany czyn zabroniony może obejmować także takie stany faktyczne, które stanowią rozpowszechnianie treści przedstawiających pozorowane popełnienie czynu zabronionego powstałe w ramach działalności twórczej (np. filmy o dużym nasileniu przemocy). Przyjęcie, że określone przejawy działalności twórczej będą wypełniać znamiona projektowanego czynu zabronionego z art. 255b § 2 k.k., sprawi, że aktualne będzie pytanie – czy dla „uwolnienia się” od odpowiedzialności karnej możliwe będzie odwołanie się do tzw. kontratypu sztuki³⁸. Niemniej jednak, w ocenie M. Budyn-Kulik i M. Kulik, istnieje katalog dóbr, w stosunku do których bezprawność nie może zostać wyłączona poprzez działalność artystyczną, przykładem czego autorzy wskazują np. życie czy zdrowie³⁹. Zauważa się także, że z oceną kontratypu sztuki wiążą się także problemy definicyjne: „co należy uznać za działalność artystyczną, jakich kryteriów użyć do

³⁴ T. Sroka, *Komentarz do art. 42 ust. 1*, [w:] M. Safjan, L. Bosek, (red.), *Konstytucja RP. T. I. Komentarz. Art. 1-86*, Warszawa 2016, s. 1033.

³⁵ L. Gardocki, *Zasada nullum crimen sine lege certa we współczesnym polskim prawie karnym*, [w:] (w:) A. Dębiński, M. Gałązka, R.G. Hałas, K. Wiak (red.), *Hominum causa omne ius constitutum est. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Alicji Grześkowiak*, Lublin 2006, s. 72.

³⁶ Zob. wyrok TK z 22 VI 2010 r., sygn. SK 25/08, OTK-A 2010, nr 5, poz. 51; R. Dębski, *Jeszcze o gwarancyjnej funkcji nakazu ustawowej określoności czynu karalnego*, [w:] Z. Jędrzejewski, M. Królikowski, Z. Wiernikowski, S. Żółtek (red.), *Między nauką a praktyką prawa karnego. Księga jubileuszowa Profesora Lecha Gardockiego*, Warszawa 2014, s. 24 i n.; Z. Gromek, *Odpowiedzialność konstytucyjna w świetle zasady określoności przepisów represyjnych*, „Przegląd Sejmowy” 2010, nr 2, s. 10; A. Rychlewska, *O gwarancyjnym modelu wykładni prokonstytucyjnej przepisów typizujących czyny zabronione pod groźbą kary*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, z. 3, s. 133 i n.

³⁷ A. Grześkowiak, *Nullum crimen, nulla poena sine lege anteriora*, [w:] R. Wieruszewski (red.), *Prawa człowieka. Model prawny*, Warszawa-Wrocław-Kraków 1991, s. 508-509.

³⁸ Zob. m.in.: M. Budyn-Kulik, Marek Kulik, *Wolność działalności artystycznej jako okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną* [w:] *Prawnokarne aspekty wolności: materiały z konferencji, Ałamów 16-18 maja 2005 r.*, Warszawa 2006; T. Gardocka, *Czy w polskim prawie karnym potrzebny jest kontratyp sztuki?*, *Palestra* 2015, nr 1-2, s. 28 i nast.; F. Cieply, *O kontratypie sztuki*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 10, s. 26 i n.; M. Małecki, *Kontratyp sztuki de lege lata*, [w:] F. Cieply (red.), *karna Odpowiedzialność karna artysty za obrazę uczuć religijnych*, Warszawa 2014, s. 136 i n.

³⁹ Zob. m.in.: M. Budyn-Kulik, Marek Kulik, *Wolność działalności artystycznej jako okoliczność wyłączająca odpowiedzialność karną* [w:] *Prawnokarne aspekty wolności: materiały z konferencji, Ałamów 16-18 maja 2005 r.*, Warszawa 2006, s. 30

oceny, zwłaszcza, iż znaczna ich część pozostaje znacząco subiektywna (np. dzieło sztuki, zaspokajanie potrzeb kulturalnych), a istniałaby konieczność uczynienia z nich określonej normy prawnej do zastosowania⁴⁰. Pamiętać także należy, że sztuka jest sferą autonomiczną i autoteliczną (będącą celem samym w sobie w myśl zasady *l'art pour l'art*) i jednocześnie narzędziem dekonstrukcji kultury, demaskowania jej idoli, stereotypów i przyzwyczajęń⁴¹. W konsekwencji należy stwierdzić, że projektowany typ czynu zabronionego z art. 255b § 2 k.k. zagraża wolności i swobodzie artystycznej.

Projektowane ustawowe zagrożenie za przestępstwo patostreamingu, które w typach ujętych w § 1 i w § 2 projektowanego art. 255b kk. będzie zagrożone karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, zaś w typie kwalifikowanym – do 10 lat pozbawienia wolności, nie jest adekwatne z perspektywy przedmiotu ochrony i narusza spójność wewnętrzną Kodeksu karnego. Na przykład rozpowszechnianie filmu przedstawiającego pozorowane popełnienie czynu zabronionego polegającego na naruszeniu nietykalności cielesnej bądź znęcaniu się w celu poniżenia będzie zagrożone surowszą karą niż rzeczywiste popełnienie takich czynów. Można wyobrazić sobie sytuację, w której patostreamer namawia bądź udziela pomocy do samobójstwa innej osobie (co jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat), a następnie transmituje to w internecie. W ocenie Wnioskodawców drugie ze wskazanych zachowań wykazuje wyższy stopień społecznej szkodliwości, o czym miałyby świadczyć wysokość ustawowego zagrożenia w przypadku typu czynu zabronionego z art. 255b § 1 k.k. Jeszcze bardziej obrazową będzie sytuacja, w zakresie nieproporcjonalności kary, gdy rozpowszechniana dokonuje osoba niebiorąca czynnego udziału w patostreamie jako „aktor”, a jedynie udostępnia ww. treści⁴².

Zgodnie z projektowanym art. 255b § 3 k.k., surowszej odpowiedzialności karnej (tj. karze pozbawienia wolności od roku do lat 10) podlegać będzie sprawca czynu określonego w § 1 lub § 2, jeżeli działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej albo taką korzyść osiąga. Takie ujęcie typu kwalifikowanego budzi wątpliwości z tego powodu, że patostreamerzy zazwyczaj działają w takim celu. W konsekwencji typ kwalifikowany będzie ze swojej istoty typem zasadniczym. Jak twierdzi się w literaturze, „specyfika patostreamingu polega na tym, że patologiczne treści nie są incydentalne, a stają się dla ich twórców sposobem na życie. Patostreamerzy publikują treści regularnie i zarabiają na swojej aktywności. (...) Patostreamerzy utrzymują się z darowizn od osób oglądających ich transmisje. Liczba odbiorców dochodzi niekiedy do kilku tysięcy”⁴³. Dodaje się, że „patostreamerzy szukają poklasku i popularności w Internecie, co stanowi niewątpliwie pewną gratyfikację”⁴⁴. Tym samym należy zastanowić się nad ewentualną modyfikacją znamion obu typów czynów zabronionych.

Projektowany art. 255b § 4 k.k. wprowadza klauzulę niekaralności mówiącą, że nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1 ten, kto nie będąc sprawcą

⁴⁰ P. Łada, *Kontratyp sztuki* [w:] *Sztuka a prawo autorskie. Wybrane zagadnienia*, LEX/el.

⁴¹ F. Cieply, *O kontratypie sztuki...*, op. cit., s. 27.

⁴² A. Ziobroń, *Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy...*, op. cit., s. 53.

⁴³ D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne...*, op. cit., s. 251.

⁴⁴ A. Ziobroń, *Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy...*, op. cit., s. 54.

czynu zabronionego wskazanego w § 1 pkt 1-3, działa w celu obrony interesu publicznego lub zasługującego na uwzględnienie interesu prywatnego. Z uzasadnienia projektu natomiast wynika, że chodzi w tym paragrafie o klauzulę wyłączającą popełnienie przestępstwa. Są to odmienne instytucje prawa karnego. O ile klauzula niekaralności jedynie wyłącza karalność, o tyle pojęcie „nie popełnia przestępstwa” odnosi się do okoliczności wyłączających bezprawność lub winę. Pomijając wskazaną sprzeczność, należy stwierdzić, że powody wyłączenia karalności budzą wątpliwości z perspektywy kryminalnopolitycznej, bowiem rozpowszechnianie treści, o jakich mowa w § 3, nie powinno także następować w celu obrony interesu publicznego lub zasługującego na uwzględnienie interesu prywatnego. Poza tym w obowiązującym kodeksie karnym występują rozwiązania np. w postaci stanu wyższej konieczności, które są wystarczające dla usprawiedliwienia działań realizujących znamiona projektowanego typu czynu zabronionego, a mających na celu ostrzeżenie innych osób⁴⁵.

Niezależnie od powyższych uwag należy rozważyć dodanie klauzuli wyłączającej odpowiedzialność karną z uwagi na to, że prezentowane treści stanowią działalność artystyczną, edukacyjną, sportową i naukową. Działalność edukacyjna i sportowa może obejmować użycie materiałów zawierających elementy przemocy, np. w celach dydaktycznych lub w ramach symulacji sportowych. Klauzula ta wyłączałaby odpowiedzialność karną w takich przypadkach, chroniąc konstytucyjne wartości, takie jak wolność twórczości i edukacji (art. 73 Konstytucji). Wzorcem wyłączenia bezprawności w tym zakresie może być art. 256 § 3 k.k., który stanowi, że nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

W ramach konsultacji społecznych projekt został oceniony – co do zasady – pozytywnie. Oceniający wskazali konieczność podjęcia działań ustawodawczych w celu przeciwdziałania patostreamingowi⁴⁶. Stwierdzono, że projekt zasługuje na poparcie, ponieważ „przeciwdziała demoralizacji niepełnoletnich, którzy stanowią dużą część odbiorców oraz daje narzędzia do zwalczania przemocy w sieci. Zarabianie na przemocy jest niedopuszczalne i powinno być zwalczane z największą starannością”⁴⁷. Podkreślano, że przyjęcie ustawy może pozytywnie „wpłynąć na osoby małoletnie i młodych dorosłych, których psychika nie będzie narażona na demoralizację”⁴⁸. Zostały wyrażone także głosy krytyczne, podnoszące, że „naiwnym jest założenie, że zakaz nagrywania przestępstwa powstrzyma przed jego dokonaniem. A paragraf 2 proponowanego artykułu 255b uderza wprost w wolność artystyczną”⁴⁹.

⁴⁵ *Opinia Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiocie projektowanego art. 255b k.k. penalizującego zjawisko patostreamingu, z dnia 24 marca 2025 r.*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/opinie-komisji-kodyfikacyjnej-prawa-karnego2>, s. 9.

⁴⁶ ID ankiety: 234766, 231244

⁴⁷ ID ankiety: 227127, 241713.

⁴⁸ ID ankiety: 231821.

⁴⁹ ID ankiety: 236775.

Projekt był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu dotyczących zgodności z prawem Unii Europejskiej⁵⁰. Omawiany projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu⁵¹.

2.

Opiniowany projekt zakłada wprowadzenie nowego ograniczenia wolności wypowiedzi, poddanej pod ochronę przez art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC). Wprowadzone ograniczenie ustawowe powinno spełniać wymóg określoności regulacji prawnych, służyć realizacji jednego z celów wymienionych w art. 10 ust. 2 EKPC i ponadto spełniać wymóg proporcjonalności.

Można się zastanawiać, czy proponowane rozwiązania są w pełni zgodne z wymogami określoności regulacji prawnych oraz proporcjonalności. Rozwiązania te mogą do pewnego stopnia utrudniać m.in. pokazywanie i piętnowanie zbrodni wojennych. Zależać to będzie m.in. od interpretacji sformułowania „w celu obrony interesu publicznego lub zasługującego na uwzględnienie interesu prywatnego” oraz przyjętych zasad dowodowych w tym zakresie. Wątpliwości mogłyby nasuwać się w szczególności w razie przerzucania na zainteresowanego ciężaru udowodnienia, że działa w celu obrony interesu publicznego lub zasługującego na uwzględnienie interesu prywatnego, przy jednoczesnym przyjęciu restryktywnej wykładni tych pojęć.

Z drugiej strony proponowane rozwiązania mogą być interpretowane i stosowane w zgodzie z EKPC.

VI. Skutki społeczne projektowanej ustawy

A) Podmioty, na które wpływa projekt

Projektowana ustawa będzie miała bezpośredni wpływ na:

- użytkowników internetu rozpowszechniających w postaci obrazu lub dźwięku treści przedstawiające popełnienie lub pozorowanie popełnienia czynu zabronionego, a w szczególności na:
 - o osoby określane mianem patostreamerów⁵² oraz osoby rozpowszechniające patotreści⁵³ (jak podkreślają badacze zajmujący

⁵⁰ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Michał Wójcik)*, opinia BEOS z 31 VII 2025 r., BEOS-WPEiM-1566/25.

⁵¹ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Michał Wójcik) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia BEOS z 31 VII 2025 r., BEOS-WAPEiM-1567/25.

⁵² W literaturze oraz w dyskursie publicznym można spotkać również takie określenia jak patoinfluencer czy patoyoutuber. Nie są to jednak pojęcia tożsame; L. Bergcholtz, *Rola mediów społecznościowych w kształtowaniu przestrzeni dla cyberprzemocy i przestępczości na przykładzie patoinfluencingu i patostreamingu* [w:] A. Danielewska, K. Kalbarczyk (red.) *Nauki penalne: synergia teorii i praktyki*, Lublin 2024, s. 150.

⁵³ O patotreściach można mówić wtedy, gdy „zamieszczony w Internecie materiał ma charakter wulgarny i prezentuje zachowania spenalizowane (podlegające prawu karnemu) lub niezgodne

się twórczością w cyberprzestrzeni, patotreści nie są tworzone jedynie przez patostreamerów⁵⁴),

- tzw. shoterów – tj. youtuberów, którzy publikują na swoich kanałach filmy zawierające fragmenty (najczęściej najbardziej kontrowersyjne) zakończonego już patostreamu⁵⁵;
- ofiary patostreamingu – w literaturze wskazuje się, iż „ofiarami patostreamerów i ich widzów są domownicy i partnerzy, znajomi uczestniczący w transmisji, osoby przypadkowo znajdujące się w miejscu prowadzenia *live*, a także widzowie, w tym również ci, którzy wspierają twórców finansowo. Nie są również wyłączeni z tej grupy funkcjonariusze organów ścigania, którzy często interweniują w odpowiedzi na eskalację przemocy, a także zwierzęta”⁵⁶;
- sądy powszechne (wydziały karne) – w zakresie prowadzenia postępowań o przestępstwo z art. 255b k.k.;
- prokuraturę i policję – w zakresie wszczynania i prowadzenia postępowań o przestępstwo z art. 255b k.k.

Ponadto projektowana ustawa będzie oddziaływać w sposób pośredni na:

- użytkowników internetu będących odbiorcami treści przedstawiających popełnienie lub pozorowanie popełnienia czynu zabronionego, a w szczególności małoletnich będących odbiorcami patostreamingu (zgodnie z wynikami badania przeprowadzonego przez NASK, w 2022 r. 26% nastolatków – w tym 40% chłopców i 21% dziewcząt – w wieku 12-16 lat deklaroowało oglądanie tzw. patostreamów⁵⁷) oraz patotreści (zgodnie z wynikami badania przeprowadzonego na zlecenie Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, w 2019 r. 36% 13-15-latków deklaroowało, iż w ciągu ostatnich 12 miesięcy słyszało o patotreściach i je oglądało⁵⁸);
- reklamodawców, którzy podejmują współpracę z twórcami cyfrowymi (np. youtuberami, influencerami) rozpowszechniającymi w postaci obrazu lub

z zasadami współżycia społecznego, lub dramatycznie niezgodne ze standardami kulturalnych interakcji międzyludzkich”; A. Porębski, *Igrzyska bez końca. Serwis Youtube w życiu młodych odbiorców*, Warszawa 2024, s. 149. Zob. również *Patotreści w Internecie. Raport o problemie*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę we współpracy z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Warszawa 2019, <https://fdds.pl/corobimy/raporty-z-badan/2019/patotresci-w-internecie.html>, s. 7.

⁵⁴ Patotreści nie występują tylko w patostreamach – „przyjmując za ich wspólny mianownik prezentowanie w sieci demoralizujących zachowań sprzecznych z normami społecznymi, za patotreści uznać należy również inne formy przekazu, jak (...) piosenki gloryfikujące patologiczne postawy, jak przemocowy seks, przedmiotowe traktowanie kobiet, przemoc, nadużywanie alkoholu, czy zażywanie narkotyków.” – *Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 10. Zdaniem A. Porębskiego „patotreści występują w materiałach najważniejszych polskich youtuberów”; A. Porębski, *Igrzyska bez końca...*, op. cit., s. 160.

⁵⁵ Fragmenty cudzych streamów określane są mianem „shotów” (ang. *shot* – migawka).

⁵⁶ L. Bergcholc, *Rola patostreamingu w propagowaniu przemocy – ujęcie kryminologiczno-wiktymologiczne* [w:] I. Mołdoch-Mendoń, M. Maciąg (red.) *Psychologiczne i społeczne uwarunkowania przemocy w ujęciu naukowym*, Lublin 2024, s. 80. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż ofiarami mogą stać się sami patostreamerzy – np. ze strony widzów, którzy podejmują „brutalne działania dla własnej rozrywki, dyskryminacji lub celowego wyrządzenia krzywdy”.

⁵⁷ *Nastolatki 3.0. Raport z Ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, NASK 2023, <https://www.nask.pl/magazyn/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-i-rodzicow>, s. 91-92.

⁵⁸ *Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 18-19.

dźwięku treści przedstawiające popełnienie lub pozorowanie popełnienia czynu zabronionego;

- osoby czerpiące korzyści finansowe ze współpracy z osobami rozpowszechniającymi treści przedstawiające popełnienie lub pozorowanie popełnienia czynu zabronionego, w tym w szczególności na:
 - innych youtuberów i influencerów;
 - przedstawicieli przemysłu rozrywkowego – np. na organizatorów gal FAME MMA⁵⁹;
 - całe społeczeństwo, w tym w szczególności na dzieci i młodzież – w zakresie w jakim mogłyby w przyszłości mieć styczność z patotreściami i/lub odczuwać negatywne konsekwencje ich obecności w cyberprzestrzeni.

B) Wpływ na społeczeństwo

Choć patostreaming jest zjawiskiem dość nowym i charakterystycznym głównie dla krajów Europy Wschodniej (patrz pkt IV opinii), dokonano jak dotąd wielu prób jego zdefiniowania. Mimo iż proponowane dotychczas przez badaczy definicje wykazują istotne podobieństwa – zdecydowana większość z nich skupia się na formie przekazu (transmisjach na żywo) oraz na patologicznym⁶⁰ charakterze nadawanych treści – to jednak kładą one nacisk na inne cechy wyróżniające opisywanego fenomenu, takie jak kierowanie się chęcią szeroko rozumianego zysku⁶¹, brak scenariusza patotransmisji⁶², obecność widowni⁶³ czy niezgodność z prawem niektórych zachowań uczestników streama. Ta ostatnia kwestia ma szczególne znaczenie w kontekście opiniowanego projektu, który utożsamia patostreaming z nadawaniem treści przedstawiających popełnianie przestępstw (patrz pkt V opinii).

Wśród najczęściej popełnianych w trakcie patostreamów przestępstw wymienić należy: zachowania powodujące uszczerbek na zdrowiu (art. 157 k.k.), bójki i pobicia (art. 158 k.k.), groźby karalne (art. 190 k.k.), uporczywe nękanie (art. 190a k.k.), znęcanie się (art. 207 k.k.), rozpijanie małoletniego (art. 208 k.k.) oraz naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.). Uczestnicy transmisji dopuszczają

⁵⁹ FAME MMA – to jedna z freakfightowych (*freak fight* – *show* zbudowane wokół walk znanych osób, zazwyczaj niebędących profesjonalistami) federacji, przynoszących wysokie zyski. Walki w ramach federacji podawane są w literaturze jako przykład „pączkowania” patotreści (*Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 15) i określane są mianem „przemysłu opartego na patotreściach” (A. Porębski, *Igrzyska bez końca...*, op. cit. s. 161).

⁶⁰ Niektórzy badacze traktują patostreaming jako rodzaj patologii społecznej – zob. np. W. Rokowski, E. Figas, *Patostream: przejaw kryzysu moralnego czy oznaka nowych wartości?* [w:] E.W. Pływaczewski, D. Dajnowicz-Piesiecka, E. Jurgielewicz-Delegacz (red.) *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, Warszawa 2022; S. Polycyn, *Wyzwania dla edukacji medialnej w kontekście destrukcyjnego fenomenu patostreamerów*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2018, vol. 10 (575), <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ceon.element-605e93d3-1a29-3964-b225-611135071dc5>, s. 6-7.

⁶¹ Zob. np. M. Wojtyna, *Nuda, dymy, podmiotowość: patostream jako gatunek*, „Tekstualia” 2019, https://tekstualia.pl/files/a9f29969/wojtyna_m._-nuda_dymy_podmiotowosc...-fragment.pdf, 3(58), s. 56.

⁶² Zob. np. D. Ołownia, *Patostreaming jako zjawisko patologiczne i dewiacyjne*, „iNFOTEZY” 2021, nr 2(11), <https://infotezy.ujk.edu.pl/wp-content/uploads/2022/01/olownia.pdf>, s. 63.

⁶³ Zob. np. L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit. s. s. 149.

się także wykroczeń związanych z zakłóceniem spokoju lub porządku publicznego⁶⁴. Zdarzają się również przypadki znęcania się nad zwierzętami⁶⁵. Ponadto w nawiązaniu do tzw. Pandora Gate⁶⁶ można zakładać, iż zarówno w środowisku patoinfluencerów, jak i patostreamerów dochodzi do popełniania takich przestępstw jak seksualne wykorzystywanie małoletniego (art. 200 k.k.), elektroniczna korupcja seksualna małoletniego (art. 200a k.k.), propagowanie pedofilii (art. 200b k.k.) czy publiczne prezentowanie treści pornograficznych (art. 202 k.k.)⁶⁷. Popełnianie przestępstw na wizji nie stanowi jednak *differentia specifica* patostreamingu. Jest nim prezentowanie w cyberprzestrzeni różnych form patologii społecznej, w tym przede wszystkim „przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej, poniżania innych i okazywania im braku szacunku, zażywania substancji psychoaktywnych, stosowania słów wulgarnych i gróźb karalnych, wandalizmu, ekshibicjonizmu w zakresie nawet najbardziej intymnych sfer życia”⁶⁸.

Innymi ważnymi cechami patostreamingu wskazywanymi przez badaczy są: uczynienie z prezentowania patotreści źródła dochodu i utrzymania⁶⁹, dążenie do osiągnięcia jak największej oglądalności⁷⁰, wchodzenie w interakcję z widownią⁷¹, powtarzalność patostreamów⁷² i maksymalnie wysoki stopień kontrowersyjności prezentowanych treści⁷³.

Niezależnie od przyjętych cech definicyjnych patostreamingu bardzo istotną kwestią jest dostrzeżenie, iż pełne zrozumienie jego nietypowości i destrukcyjności wymaga szerszego spojrzenia. W ujęciu takim na patostreaming składa się cały „zespół patologicznych oraz anormalnych zjawisk, które mają miejsce poza transmisją na żywo, ale są ściśle związane z działalnością patostreamerską. Są to zatem wszelkie działania, których podejmuje się twórca o stygmacie patostreamera,

⁶⁴ L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit., s. 151-152

⁶⁵ E. Wojewoda, L. Bergcholc, *Znęcanie się nad zwierzętami przez patotwórców jako przyczynek do dyskusji nad problematyką zwalczania postępującej patologizacji cyberprzestrzeni*, „Prawo w Działaniu. Sprawy karne” 2025, 61:240, https://pwwd.iws.gov.pl/wp-content/uploads/2025/04/61_Prawo-w-Dzialaniu-PK-11.pdf.

⁶⁶ Pandora Gate – afera z 2023 r., w której kilku znanych polskich youtuberów zostało oskarżonych o grooming.

⁶⁷ L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit., s. 152.

⁶⁸ A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji. Patostreaming jako problem psychopedagogiczny*, „Civitas et Lex” 2022, 4(36), <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/cel/article/view/8081>, s. 34.

⁶⁹ Zob. np. D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, „Zarządzanie Mediami” 2019, t. 7, nr 4, <https://ejournals.eu/czasopismo/zarzadzanie-mediami/artukul/patostreaming-charakterystyka-i-prawne-konteksty-zjawiska>, s. 251; P. Zalewski, *Zjawisko patostreamingu w cyberprzestrzeni* [w:] W. Zubrzycki, A. Warmiński, C. Sochala, *Wybrane problemy bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, 2023, s. 103.

⁷⁰ Zob. np. L. Bergcholc, *Patostreaming jako nowe wyzwanie dla kryminologii w kontekście współczesnych cyberzagrożeń* [w:] E.W. Pływaczewski, D. Dajnowicz-Piesiecka, E. Jurgielewicz-Delegacz (red.) *Prawo karne i kryminologia wobec kryzysów XXI wieku*, Warszawa 2022.

⁷¹ Zob. np. L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit., s. 147; D. Ołownia, *Patostreaming jako...*, op. cit., s. 63.

⁷² Zob. np. D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming...*, op. cit. s. 251; L. Bergcholc, *Patostreaming jako nowe...*, op. cit.

⁷³ „Jedyna zasada obowiązująca w patotransmisjach brzmi – im bardziej kontrowersyjnie treści, tym lepiej” – A. Paprotny, *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w cyberprzestrzeni – zagrożenie patostreamingiem* (Rozprawa doktorska), 2022, https://www.wolisko-polskie.pl/awt/u/4b/e6/4be6db11-50c7-4d03-abdb-6ce079e50a93/paprotny_praca-doktorska.pdf, s. 114.

a także oglądający i śledzący patologiczne treści”⁷⁴. Działania te stanowią część większego „patobiznesu”⁷⁵, którego istotnym wyróżnikiem jest obecność patotreści.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż tak patobiznes, jak i będący jego częścią patostreaming, bardzo dynamicznie się zmieniają. Pierwsi patostreamerzy, których działalność stanowiła przedmiot największego zainteresowania zarówno ze strony opinii publicznej, jak i badaczy, zakończyli już nadawanie. Jednocześnie na „patoscenę” weszli kolejni, którzy nie zawsze tworzą w przestrzeni Youtube⁷⁶ i nie koncentrują się na patostreamach⁷⁷. W rezultacie obecnie można mówić już nie tyle o patostreamingu co o „cyberpatoprzestrzeni”⁷⁸, w której patotreści są tworzone i rozpowszechniane przez różnego rodzaju podmioty.

Jak pokazują wspomniane już badania przeprowadzone na zlecenie Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, większość nastolatków (84%) wie, czym są patotreści. Ponad połowa (53%) spośród nich zdobywa wiedzę o patotreściach od kogoś znajomego, 30% trafia na nie przypadkiem, 29% dowiaduje się o nich z mediów, a 27% otrzymuje od kogoś odpowiedni link. Najczęstszymi powodami sięgania po patotreści są: ciekawość (75%), nuda (29%), potrzeba rozrywki (24%) oraz chęć bycia na czasie (10%). Co warto podkreślić, zdecydowana większość nastolatków uważa, że patotreści są szkodliwe (87%), a co za tym idzie powinny być zakazane w internecie (82%). Jednocześnie jako niepokojący można uznać odsetek młodych ludzi (38%) zgadzających się z tym, że rozpowszechnianie patotreści w sieci jest dobrym sposobem na zarabianie pieniędzy. Jedynie co piąty nastoletni odbiorca patotreści deklaruje, że lubi je oglądać, zaś 18% owych odbiorców zgadza się z twierdzeniem, że niektórzy twórcy tego typu nagrań im imponują.

Dostęp małoletnich do treści o charakterze patologicznym w sieci stanowi realne zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju psychicznego i emocjonalnego⁷⁹. Kontakt z patotreściami może sprawić, że młody człowiek zacznie postrzegać świat jako groźny i niezrozumiały, a w rezultacie straci poczucie bezpieczeństwa. Oglądanie tego rodzaju komunikatów może także uruchomić proces naśladownictwa obserwowanych „bohaterów-patostreamerów”, a tym samym powielanie negatywnych wzorców i zachowań przez młode osoby w życiu codziennym⁸⁰. Z uwagi na fakt, iż siła oddziaływania wzorców agresywnych na konkretne jednostki jest cechą osobniczą, jedynie część odbiorców ukształtuje swoje postrzeganie przemocy na podstawie treści prezentowanych przez patostreamerów i patoinfluencerów. Odsetek ten, biorąc pod uwagę wiodącą rolę internetu w kształtowaniu przekonań młodych ludzi oraz osłabienie ich więzi z rodzicami, może być jednak całkiem spory⁸¹. Ponadto duża częstotliwość kontaktu z treściami obrazującymi przemoc (w tym seksualną) może powodować odwręcenie

⁷⁴ L. Bergcholc, *Patostreaming jako nowe wyzwanie dla kryminologii...*, op. cit.

⁷⁵ D. Ołownia, *Patostreaming jako...*, op. cit., s. 66.

⁷⁶ Np. obecnie można obserwować zjawisko określane mianem „patotiktokerstwa” – L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit. s. 151.

⁷⁷ Zob. np. A. Porębski, *Igrzyska bez końca...*, op. cit., s. 150-156.

⁷⁸ L. Bergcholc, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit.

⁷⁹ Ibidem, s. 26.

⁸⁰ S. Polycyn, *Wyzwania dla edukacji...*, op. cit., s. 7.

⁸¹ A. Kmieciak-Goławska, *Patostreaming jako narzędzie popularyzacji podkultury przemocy*, „Biuletyn PTK” 2019, nr 25, s. 178-179.

(desensytyzację) na tego typu bodźce⁸² – najmłodszy internauci, obcując z takimi treściami, mogą stawać się mniej wrażliwi na krzywdę innych osób, mogą wykazywać niższy poziom empatii i chęci niesienia pomocy⁸³.

Następstwami kontaktu z patotreściami manifestującymi się w sferze moralnej mogą być m.in.: „rozumienie pojęcia dobra jako jedynie braku zła, a nie aktywnej postawy na rzecz innych; postrzeganie wartości życia ludzkiego nie jako tej samej dla wszystkich, lecz zależnej od cech osób; zanik poczucia winy przy własnych zachowaniach agresywnych; odbieranie wyrządzania krzywdy innym jako czegoś uzasadnionego”⁸⁴, a także postrzeganie patoinfluencingu i patostreamingu jako „atrakcyjnego źródła szybkiego zarobku”⁸⁵. Natomiast kosztem poznawczym konsumowania patotreści może być kształtowanie nieprawdziwych przekonań na temat świata i ludzi⁸⁶.

W przypadku treści seksualizujących kobiety i dziewczęta, wśród negatywnych konsekwencji stykania się z patotreściami znaleźć się może także „przedwczesna inicjacja seksualna oraz niewłaściwe, pozbawione szacunku i oderwane od sfery uczuciowej podejście do relacji intymnych”⁸⁷. Inne potencjalne skutki oglądania patotreści to: podatność na negatywne wpływy grupy rówieśniczej i chęć jej zaimponowania poprzez podejmowanie ryzykownych zachowań, wchodzenie w relacje niebezpieczne dla dzieci, podejmowanie zachowań szkodliwych dla zdrowia, włączenie do języka wulgaryzmów czy wreszcie, narażanie na odpowiedzialność karną za podejmowanie ryzykownych i patologicznych zachowań wobec innych osób⁸⁸.

Przywołane powyżej możliwe konsekwencje styczności z patotreściami czynią oczywistą – podnoszoną przez Wnioskodawców – potrzebę ochrony osób małoletnich przed tym rodzajem treści. Zakładając, iż proponowana przez Wnioskodawców regulacja miałaby na celu i byłaby w stanie wyeliminować z cyberprzestrzeni wszystkie szkodliwe treści (a nie tylko patotreści i nie tylko te spośród nich, które „przedstawiają popełnienie czynu zabronionego”) ⁸⁹, deklarowane przez Wnioskodawców skutki społeczne w postaci przeciwdziałania brutalizacji życia publicznego oraz ochrony społeczeństwa (w tym w szczególności osób małoletnich) „przed dostępem do treści mogących wywoływać trwałe szkody psychiczne i kształtować destrukcyjne wzorce zachowań” (patrz DSR) byłyby możliwe do osiągnięcia. A konkretnie byłaby możliwość ograniczenia negatywnego

⁸² *Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 27; S. Polycyn, *Wyzwania dla edukacji...*, op. cit., s. 7; A. Kmiecik-Góławska, *Patostreaming...*, op. cit., s. 178.

⁸³ S. Mrug, A. Madan, E.W. Cook, R.A. Wright, *Emotional and physiological desensitization to real-life and movie violence*, „Journal of youth and adolescence” 2015, nr 44 (5), s. 1092–1108.

⁸⁴ A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji...*, op. cit., s. 31-32.

⁸⁵ L. Bergcholt, *Rola mediów społecznościowych...*, op. cit. s. 154.

⁸⁶ *Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 26; A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji...*, op. cit., s. 29.

⁸⁷ A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji...*, op. cit., s. 32.

⁸⁸ S. Polycyn, *Wyzwania dla edukacji...*, op. cit., s. 7; A. Żejmo, *Medialny obraz demoralizacji...*, op. cit., s. 32.

⁸⁹ Patotreści są jednym z rodzajów tzw. treści szkodliwych, do których zaliczane są wszelkie materiały dostępne w internecie, które mogą wywoływać u odbiorców negatywne emocje lub promować zachowania niebezpieczne dla życia i zdrowia – zob. np. *Szkodliwe treści w Internecie* J. Piechna, *Nie akceptuję, reaguję! Poradnik dla rodziców*, NASK, 2023, https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/Szkodliwe%20tre%C5%9Bci%20w%20internecie_www.pdf, s. 8.

wpływu jaki na polskie dzieci i młodzież mają w chwili obecnej szkodliwe treści (w tym przede wszystkim patotreści) dostępne w internecie.

Niestety, zgodnie z tym co zostało już wykazane w pkt V opinii, zakresem proponowanej kryminalizacji objęte zostały jedynie zachowania polegające na rozpowszechnianiu treści przedstawiających popełnienie lub pozorowane popełnienie określonej grupy czynów zabronionych. Powoduje to, iż możliwym do wystąpienia społecznym skutkiem projektowanej regulacji będzie ochrona społeczeństwa – w tym przede wszystkim małoletnich – przed stycznością z tylko (a być może aż) tym rodzajem treści. Jednocześnie patotreści (i innego rodzaju szkodliwe treści) przedstawiające zachowania patologiczne, które nie są przestępstwami wymienionymi w opiniowanym projekcie, nie zostaną objęte postulowaną ochroną. Ponieważ skutki styczności z patotreściami przedstawiającymi zachowania niezgodne z prawem nie różnią się co do zasady od skutków styczności z treściami prezentującymi jedynie zachowania patologiczne, trudno jest wskazać na jakościową różnicę pomiędzy kryminalizacją tych pierwszych, a kryminalizacją tych drugich. Zakładać można jedynie, iż wyeliminowanie określonego rodzaju patotreści przyczyni się do zmniejszenia ogólnej ilości patotreści w internecie, chociażby z uwagi na świadomość istnienia pewnych ograniczeń. Jako prawdopodobne można również potraktować zmniejszenie się rozpowszechniania w sieci materiałów stanowiących zapis popełnienia rzeczywistych przestępstw.

Biorąc pod uwagę wskazywane w literaturze problemy ze ściganiem istniejących już przestępstw popełnianych przez patostreamerów i innych nadawców patotreści – takie jak trudności w identyfikacji osób widocznych na patostreamach lub je komentujących, problemy z prawidłową kwalifikacją prawną obserwowanych zachowań, „brak doświadczenia i przygotowania do prowadzenia spraw dotyczących przestrzeni wirtualnej”⁹⁰ oraz „niedostatek możliwości technicznych polskich komend i komisariatów”⁹¹ – można mieć wątpliwości co do skutecznej egzekucji proponowanego przez Wnioskodawców prawa. Nie bez znaczenia dla owej egzekucji jest również obserwowana już przed złożeniem opiniowanego projektu trudność w rozstrzygnięciu konfliktu pomiędzy wolnością słowa i wolnością artystycznego wyrazu a wartościami chronionymi przez regulacje penalizujące rozpowszechnianie patotreści⁹². Jak bowiem zostało wskazane w pkt V opinii, kryminalizacja rozpowszechniania treści przedstawiających pozorowane popełnienie wskazanych przez Wnioskodawców przestępstw stanowi zagrożenie dla wolności i swobody artystycznej. W praktyce oznaczać to może wystąpienie nieplanowanych negatywnych skutków społecznych opiniowanego projektu w postaci wykorzystywania proponowanej zmiany prawnej do eliminacji treści nieposiadających patologicznego, a co za tym idzie szkodliwego charakteru. Projektowana ustawa może również wywołać efekt mrozący – twórcy cyfrowi będą unikać tworzenia i/lub rozpowszechniania treści, które mogłyby zostać potraktowane jako treści przedstawiające pozorowane popełnienie przestępstwa.

⁹⁰ D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming...*, s. 259-260.

⁹¹ E. Wojewoda, L. Bergcholt, *Znęcanie się nad zwierzętami...*, op. cit., s. 251.

⁹² *Patotreści w Internecie...*, op. cit., s. 40-41.

C) Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne poświęcone projektowi cieszyły się umiarkowanym zainteresowaniem. Wzięło w nich udział 111 osób, z czego 59 udzieliło komentarzy. Zdecydowana większość komentujących wyraziła poparcie dla głównego celu projektu, jakim jest – zdaniem uczestników konsultacji – „przeciwdziałanie patostreamingowi oraz ochrona dzieci i młodzieży przed demoralizującymi treściami”⁹³. Bardzo nieliczne były negatywne komentarze do całości projektu.

Popierający projekt podkreślali, iż proponowana ustawa jest potrzebna⁹⁴ z uwagi na „zagrożenia dla wychowania młodzieży ze strony osób prezentujących zachowania wysoce patologiczne”⁹⁵ i „tendencję wzrostową obecności zjawiska patostreamingu w sieci”⁹⁶. Zwracali oni również uwagę na to, iż dotychczasowe prawo nie chroni skutecznie przed tym „procederem”⁹⁷.

Spora część zwolenników projektu wyrażała negatywne zdanie na temat zjawiska patostreamingu – określając go mianem „jednej z plag nowoczesnych mediów”⁹⁸ oraz „jednego z najbardziej niebezpiecznych i patologicznych wypaczeń przestrzeni internetowej”⁹⁹ – i wskazywała na to, iż „tego typu zachowania godzą nie tylko w jednostki, ale w fundamenty porządku społecznego i prawnego, a ich skutki – szczególnie wobec osób małoletnich¹⁰⁰ – są długotrwałe i trudne do odwrócenia”¹⁰¹. Negatywnym skutkami patostreamingu są zdaniem komentujących przede wszystkim popularyzowanie przemocy, okrucieństwa i poniżania ludzi¹⁰² oraz promowanie „złych autorytetów”¹⁰³, a także stanowiące ich pośrednią konsekwencję: „odwrażliwienie młodzieży na krzywdę drugiego człowieka, przedmiotowe postrzeganie innych, pogarda dla osób ubogich i niepełnosprawnych intelektualnie”¹⁰⁴.

Większość uczestników konsultacji podzielała pogląd, iż wysoka szkodliwość społeczna patostreamingu uzasadnia jego kryminalizację¹⁰⁵. Część z nich była także przekonana, iż wprowadzenie odpowiedzialności karnej za rozpowszechnianie patotreści „sprawi, że ktoś się dwa razy zastanowi, zanim dopuści się tego typu procederu. Natomiast dzieci i młodzież, która sięgała po tego typu treści do Internetu, dostrzeże zło patostreamingu”¹⁰⁶. Dodatkowo niektórzy spośród zwolenników

⁹³ ID ankiety: 42830.

⁹⁴ ID ankiety: 42707, zob. także: ID ankiety: 42233 i 42830.

⁹⁵ ID ankiety: 42233.

⁹⁶ ID ankiety: 42707, zob. także ID ankiety: 44081.

⁹⁷ ID ankiety: 43350, zob. także: ID ankiety: 43995.

⁹⁸ ID ankiety: 42911.

⁹⁹ ID ankiety: 43130.

¹⁰⁰ Zob. także: ID ankiety: 42911.

¹⁰¹ ID ankiety: 43130.

¹⁰² ID ankiety: 43350, zob. także: ID ankiety: 44416 – „Podczas patostreamów dzieją się bardzo nieciekawe rzeczy, a wielu ich widzów potem się na tym wzoruje. Rozpalanie ogniska w mieszkaniu czy znęcanie się nad niepełnosprawnym umysłowo to nie są rzeczy, które powinny być popularyzowane i rozpowszechniane”.

¹⁰³ ID ankiety: 44266.

¹⁰⁴ ID ankiety: 42421.

¹⁰⁵ Zob. np. ID ankiety: 42995 („Kryminalizacja patostreamingów to świetny krok. Twórcy powinni ponosić karę za rozprzestrzenianie w sieci aktów przemocy, znęcania się nad zwierzętami i innych czynów szkodliwych społecznie”), 44390 oraz 45260.

¹⁰⁶ ID ankiety: 42707.

projektu wskazywali na potrzebę jego uzupełnienia o nieprzewidziane przez Wnioskodawców sankcje i środki karne, w tym przede wszystkim o karę pieniężną dla patostreamerów¹⁰⁷. Zdarzały się również dość liczne propozycje rozszerzenia projektu o innego rodzaju szkodliwe treści i zachowania, takie jak tzw. sharenting¹⁰⁸, rozpowszechnianie „fałszywych, groźnych lub antyspołecznych przekonań”¹⁰⁹ oraz „czyny, które są odrażające i brutalne i nie pozostają bez wpływu na psychikę odbiorców”¹¹⁰.

Zastrzeżeniem najczęściej podnoszonym wobec projektowanej ustawy była kwestia możliwego ograniczenia wolności wypowiedzi¹¹¹ oraz wolności i swobody artystycznej¹¹² – zdaniem komentujących nadinterpretacja proponowanego „prawa może wpłynąć na ogół osób tworzących materiały wideo w strefie publicznej”¹¹³, w tym w szczególności na przedstawicieli mediów¹¹⁴. Ponadto zwracana była uwaga na to, iż postulowana przez Wnioskodawców zmiana prawna nie rozwiąże problemu patostreamingu rozumianego szerzej niż tylko rozpowszechnianie treści przedstawiających popełnienie czynu zabronionego¹¹⁵.

Innymi niż uwzględniony przez Wnioskodawców sposobami rozwiązania problemu patostreamingu, na które zwrócili uwagę uczestnicy konsultacji, były: „środki miękkiego oddziaływania na opinię publiczną”¹¹⁶, „zwiększenie wydatków na Policję”¹¹⁷ w celu „lepszego egzekucji już istniejących przepisów”¹¹⁸ oraz „zmuszenie serwisów streamingowych do cenzurowania takich materiałów”¹¹⁹.

VII. Skutki gospodarcze projektowanej ustawy

W ocenie Wnioskodawców zawartej w DSR projektowane rozwiązanie nie wywoła skutków gospodarczych. Należy zgodzić się z tą oceną – nie będzie ono miało wpływu na przedsiębiorców, konsumentów ani rynek pracy.

¹⁰⁷ Zob. np. ID ankiety: 42772 („Dla niektórych więzienie nie jest wystarczająco odstrasżające, należy do tego dołożyć grzywnę. Niektórych patostreamerów odstraszyłyby kary finansowe odpowiadające procentowi od dochodu ze swojej działalności, np. 150% od zysku netto za określony okres czasu w przypadku czerpania korzyści majątkowej z prowadzenia streamów w szczególnych przypadkach np. znęcania się nad osobami niepełnosprawnymi, nieporadnymi życiowo, nad zwierzętami.”) oraz 44586.

¹⁰⁸ ID ankiety: 42715.

¹⁰⁹ ID ankiety: 42830.

¹¹⁰ ID ankiety: 43325.

¹¹¹ Zob. np. ID ankiety: 44254 i 44460.

¹¹² Zob. np. ID ankiety: 45260 – „Sformułowanie '[treści] w postaci obrazu lub dźwięku [...] przedstawiające popełnienie czynu zabronionego' może oznaczać zarówno patostreaming, jak i inscenizację teatralną, słuchowisko, film fabularny czy obraz malarski przedstawiający przemoc”; „'pozorowane popełnienie czynu zabronionego' to nic innego jak film”.

¹¹³ ID ankiety: 44812.

¹¹⁴ Zob. np. „Co w sytuacji gdy o przestępstwie poinformują media lokalne lub ogólnopolskie zamieszczając filmik ze zdarzenia? Czy takie media oraz osoby które udostępniły to w swoich mediach społecznościowych też będą karalne?” – ID ankiety: 43468.

¹¹⁵ Zob. np. „Natomiast to nie rozwiązuje problemu treści które nie spełniały by założeń patostreamów, a trafiały by do osób niepełnoletnich. Chodzi tu m.in. o nadużywanie alkoholu, używanie wulgarnego języka oraz promowanie innych używek”. ID ankiety: 43001

¹¹⁶ ID ankiety: 43684, zob. także: „Rząd powinien zrobić na szeroką skalę kampanie edukacyjną dla wszystkich, co to jest patostreaming.” – ID ankiety: 44586.

¹¹⁷ ID ankiety: 44812.

¹¹⁸ ID ankiety: 44254.

¹¹⁹ ID ankiety: 44416.

W odniesieniu do skutków gospodarczych w trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono istotnych uwag.

VIII. Skutki projektowanej ustawy dla sektora finansów publicznych

W uzasadnieniu projektu i załączonym do niego DSR wskazano, że projektowana ustawa nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Analiza projektu i jego uzasadnienia wskazuje, iż proponowane rozwiązania zmierzają do ułatwienia ścigania przestępstw o wysokim stopniu społecznej szkodliwości, przy czym już obecnie wiele z nich może być ściganych w oparciu o istniejące przepisy Kodeksu karnego. Wynika to bowiem z tego, że patostreaming może wyczerpywać znamiona takich m.in. przestępstw wskazanych w k.k. jak: przemoc na tle dyskryminacyjnym (art. 119 k.k.), spowodowanie ciężkiego, średniego lub lekkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 k.k. i art. 157 k.k.), nakłanianie lub zmuszanie innej osoby do spowodowania u niej ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156a k.k.), udział w bójce lub pobiciu (art. 158 k.k.), narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 160 k.k.), bezprawne pozbawienie wolności (art. 189 k.k.), groźba karalna (art. 190 k.k.), nękanie (art. 190a k.k.), zmuszanie do określonego zachowania i utrudnianie korzystania z lokalu mieszkalnego (art. 191 k.k.), zakłócenie miru domowego (art. 193 k.k.), seksualne wykorzystanie małoletniego (art. 200 k.k.), nawiązywanie kontaktu z małoletnim poniżej lat 15 za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej w celach seksualnych (art. 200a k.k.), publiczne prezentowanie treści pornograficznych (art. 202 k.k.), znęcanie się (art. 207 k.k.), zniesławienie (art. 212 k.k.), znieważenie (art. 216 k.k.), naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.)¹²⁰.

Tym samym nie wydaje się, by projektowana ustawa rodziła dodatkowe koszty o istotnym wymiarze finansowym. Wynika to m.in. z tego, że aczkolwiek ściganie patostreamingu jest pożądane (wnioskuje o to także rzecznik Praw Obywatelskich¹²¹), to w praktyce może być ono trudne lub niemożliwe w niektórych przypadkach, np. z uwagi na funkcjonujące rozwiązania techniczne stosowane przez podmioty emitujące negatywne w odbiorze społecznym treści¹²² oraz to, że ich autorzy działają także na zagranicznych platformach, poza polską jurysdykcją. Z kolei ewentualne wątpliwości prawne związane z ustawą mogą¹²³ angażować

¹²⁰ Zob. także D. Bek, M. Popiołek, *Patostreaming – charakterystyka i prawne konteksty zjawiska*, „Zarządzanie Mediami”, Tom 7(4)2019, s. 256–259.

¹²¹ Zob. Informacja na stronie RPO pt. „Patostreaming powinien być karany. RPO apeluje o zmiany w prawie karnym” z 20.12.2024 r., <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-patostreaming-zwalczanie-propozycje-ms>.

¹²² Często to są transmisje na żywo, możliwe do szybkiego usunięcia.

¹²³ Wątpliwości takie ponoszone były przy okazji oceny podobnego projektu ustawy zgłoszonego w poprzedniej IX kadencji Sejmu (druk nr 3310). Zob. N. Podraza-Majewska, Ocena skutków prawnych poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (druk nr 3310), <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3310>, a także A. Ziobroń, Ocena poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, dotyczącej kryminalizacji zjawiska patostreamingu, „Palestra” 10/2023, <https://palestra.pl/pl/czasopismo/wydanie/10-2023/artukul/ocena-poselskiego->

czas i środki instytucji odpowiedzialnych za walkę z patostreamingiem. Wysokość takich kosztów jest obecnie trudna do oszacowania.

Niemniej jednak można też zauważyć, że ewentualne koszty mogłyby być ograniczone w przypadku, gdyby za bezpieczeństwo oraz za ochronę prywatności w internecie odpowiadały w większym stopniu inne podmioty, w tym zwłaszcza właściciele i administratorzy stron, portali i/lub aplikacji internetowych¹²⁴. W tym kontekście warto dodać, iż obecnie trwają prace Ministerstwa Cyfryzacji nad projektem ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie (projekt ma na celu ochronę małoletnich przed pornografią)¹²⁵.

Można też zakładać, w oparciu o przyjęte przez Wnioskodawców założenie o braku wpływu projektu na budżet państwa, że w ich ocenie realizacja projektowanych zmian zostanie sfinansowana w ramach limitów wydatków będących w dyspozycji poszczególnych jednostek sektora finansów publicznych (w tym w ramach części 15 – Sądy powszechne, części 42 – Sprawy wewnętrzne – w odniesieniu do Policji i części 88 – Powszechne jednostki organizacyjne prokuratury).

Należy zatem stwierdzić, że generalnie nie można wskazać skali wpływu proponowanej regulacji na budżet państwa. Niemniej jednak należy oczekiwać, że wynikające z projektu zmiany zostaną w pierwszej kolejności poniesione w ramach obowiązujących limitów budżetowych.

W toku konsultacji społecznych uczestnicy w zasadzie nie odnosili się do skutków finansowych projektu, aczkolwiek jeden z uczestników wskazał, iż projekt pociąga za sobą skutki finansowe, bowiem każde rozszerzenie k.k. powoduje zwiększenie się kolejek w sądach¹²⁶.

IX. Inne skutki projektowanej ustawy

Nie zidentyfikowano innych skutków wejścia w życie projektowanej ustawy.

[projektu-ustawy-o-zmianie-ustawy-kodeks-karny-dotyczacej-kryminalizacji-zjawiska-patostreamingu](https://legalis.pl/za-patostreaming-juz-dzis-mozna-scigac-i-karac/); J. Gerlich, M. Kosucka, *Za patostreaming już dziś można ścigać i karać*, „Rzeczpospolita”, 08.12.2023: <https://legalis.pl/za-patostreaming-juz-dzis-mozna-scigac-i-karac/>.

¹²⁴ Zob. Jest to zgodne z oczekiwaniami wskazanymi w raporcie z ogólnopolskiego badania społecznego „Rodzice nastolatków 3.0” z 2019 r. https://cyberprofilaktyka.pl/badania/Raport_rodzice_nastolatk%C3%B3w_3.0.pdf, s. 27 i n.

¹²⁵ Projekt UD179. Organem odpowiedzialnym jest Ministerstwo Cyfryzacji. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-ochronie-maloletnich-przed-dostepem-do-tresci-szkodliwych-w-internecie>.

¹²⁶ Zob. ID ankiety: 44254.

Inny zaś uczestnik konsultacji dodał swoją propozycję, która dotyczy wymiaru finansowego. Zgodnie z nią „Zaostrzeniu kary powinno zostać poddane znęcanie się nad zwierzętami. Dla niektórych więzienie nie jest wystarczająco odstraszające, należy do tego dolożyć grzywnę. Niektórych patrostreamerów odstraszaliby kary finansowe odpowiadające procentowi od dochodu ze swojej działalności, np. 150% od zysku netto za określony okres czasu w przypadku czerpania korzyści majątkowej z prowadzenia streamów w szczególnych przypadkach np. znęcania się nad osobami niepełnosprawnymi, nieporadnymi życiowo, nad zwierzętami”; zob. ID ankiety: 42772.

X. Zmiana obciążeń administracyjnych

Projektowana regulacja w praktyce może, ale nie musi przyczyniać się do nieznacznego zwiększenia obciążeń administracyjnych Policji, sądów i prokuratur. Ten element projektu został szerzej omówiony w pkt VIII opinii.

XI. Konkluzje

1. Skutki prawne: Nie budzi wątpliwości konieczność podjęcia przez ustawodawcę działań w celu zwalczania transmitowania w internecie przekazów o cechach różnego rodzaju patologii społecznych. Zapobieganie zjawisku patostreamingu powinno jednak w pierwszej kolejności mieć miejsce poprzez wprowadzenie odpowiednich regulacji o charakterze administracyjnym, powiązanych z sankcjami grożącymi za ich nieprzestrzeganie. Prawo karne, jak środek *ultima ratio*, powinno wkraczać dopiero wtedy, gdy narzędzia, którymi dysponują inne dziedziny prawa, okażą się nieskuteczne. Projektowany art. 255b § 1 k.k. budzi liczne wątpliwości w kontekście zasady *nullum crimen sine lege certa* wynikającej z art. 42 ust. 1 Konstytucji, ukształtowania ustawowego zagrożenia i konstrukcji typu kwalifikowanego. Proponowana regulacja art. 255b § 1 i 2 k.k. nie obejmuje takich form patostreamingu, jak alko-streaming czy daily-patostreaming, jak też wszystkich przejawów violence-streamingu. Wątpliwości budzi także klauzula niekaralności określona w art. 255b § 4 k.k.

Projekt dotyczy wolności wypowiedzi poddanej pod ochronę przez art. 10 EKPC. Projektowane regulacje nasuwają pewne wątpliwości, ale mogą być interpretowane i stosowane zgodnie z EKPC.

2. Skutki społeczne: Projektowana ustawa nie gwarantuje ochrony społeczeństwa – w tym osób małoletnich – przed treściami mogącymi „wywoływać trwałe szkody psychiczne i kształtować destrukcyjne wzorce zachowań”. Zaproponowany nowy rodzaj przestępstwa obejmuje jedynie rozpowszechnianie treści przedstawiających popełnienie lub pozorowane popełnienie określonej grupy czynów zabronionych. Nie uwzględnia on tym samym najczęściej pokazywanych przez patostreamerów i patoinfluencerów form patologii społecznej, takich jak przemoc, stosowanie gróźb karalnych, poniżanie innych, zażywanie substancji psychoaktywnych, stosowanie wulgaryzmów, wandalizm czy ekshibicjonizm. Projekt nie adresuje również w żaden sposób istniejących trudności w wykorzystywaniu istniejących przepisów prawa do walki z patostreamingiem. Możliwe jest także wystąpienie nieplanowanego skutku negatywnego w postaci ograniczenia wolności i swobody artystycznej.

3. Skutki gospodarcze: Projekt nie wywoła skutków gospodarczych, w tym w szczególności nie wpłynie na przedsiębiorców, konsumentów ani rynek pracy.

4. Skutki finansowe: Nie można całkowicie zakładać, że projektowane przepisy nie będą oddziaływać na budżet państwa. Jeśli proponowane regulacje w praktyce przyczynią się do wzrostu obowiązków realizowanych przez Policję, sądy

i prokuraturę to konieczne może być poniesienie dodatkowych wydatków w ramach wydatków budżetowych odpowiednich części budżetu państwa.

5. Rozwiązania zagraniczne: W publikacjach poświęconych patostreamingowi zwraca się uwagę, że w dużej skali jest to zjawisko specyficzne dla Polski i części państw Europy Wschodniej, szczególnie Rosji. Jednak patostreaming obejmuje transmitowanie zachowań wyczerpujących znamiona innych przestępstw, a rozpowszechnianie za pośrednictwem sieci teleinformatycznej treści przedstawiających popełnienie określonych czynów zabronionych lub zachęcających do popełnienia takich czynów występuje jako odrębny czyn zabroniony, w różnym zakresie i formie, m.in. w Australii, Francji, Hiszpanii, Nowej Zelandii, na Węgrzech i w Wielkiej Brytanii.

Autorzy:

Marcin Fryźlewicz, ekspert ds. legislacji (pkt I-III)

dr Danuta Adamiec, specjalistka w Wydziale Oceny Skutków Regulacji (pkt IV, XI.5)

prof. dr hab. Andrzej Sakowicz, ekspert ds. legislacji (pkt V, X, XI.1)

prof. Krzysztof Wojtyczek, ekspert ds. legislacji (pkt V.2, XI.1.2)

dr Ewa Radomska, specjalistka ds. społecznych (pkt. VI, X, XI.2)

dr Adrian Grycuk, specjalista ds. systemu gospodarczego (pkt. VII, X, XI.3)

dr Zofia Szpringer, specjalistka ds. finansów publicznych (pkt. VIII, X, XI.4)

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/